

Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete

Regional strategi för Örebro län 2020–2025

Länsstyrelsen
Örebro län

Materialet är framtaget i samarbete med Kriminalvården, Kumla kommun, Polisregion Bergslagen, Region Örebro län, Örebro kommun och Örebro universitet.

Tillsammans för ett hållbart och levande län

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att främja en hållbar utveckling och göra verklighet av nationella mål utifrån länets förutsättningar. Med bred och djup kunskap arbetar vi nära verksamheter, människor och natur och gör avvägningar mellan olika intressen.

Titel: Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande
arbete – Regional strategi för Örebro län 2020–2025

Utgivare: Länsstyrelsen i Örebro län

Diarienummer: 6891-2020

Publikationsnummer: 2020:14

Bilder: Mostphotos och Länsstyrelsen i Örebro län

Tryck: 2020, DanagårdsLitho, Ödeshög

Förord

Brottslighet och otrygghet medför många negativa konsekvenser, såväl för brottsoffer och gärningspersoner som för vårt län. Ingen i vårt län ska behöva drabbas av brott eller känna sig så otrygg att man undviker att göra sådant som man vill eller behöver göra. Ett aktivt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet kan motverka att såväl enskilda människor som samhället i stort får lida på olika sätt.

Samarbete är en nödvändighet för att nå framgång. Det praktiska arbetet sker på kommunnivå. Varje kommun måste utifrån sin lokala problembild analysera orsaker, identifiera vilka insatser som ska prioriteras, skapa åtgärder och sedan utvärdera dem.

Vi vill utifrån den kompetens och kunskap som finns i våra respektive organisationer vara ett stöd i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Vi som undertecknar detta förord, vill gemensamt kraftsamla för att våra respektive insatser ska åstadkomma mesta möjliga resultat.

Vi vill tillsammans förstärka det förebyggande arbetet mot brott och verka för ökad trygghet för alla länets medborgare!

Förord undertecknat av:

Maria Larsson, landshövding Länsstyrelsen i Örebro län

Elisabeth Anestad, polisområdeschef Örebro i Polisregion Bergslagen

Rickard Simonsson, regiondirektör Region Örebro län

Johan Schnürer, rektor Örebro universitet

Daniel Jansson-Hammargren, kommundirektör, Kumla kommun

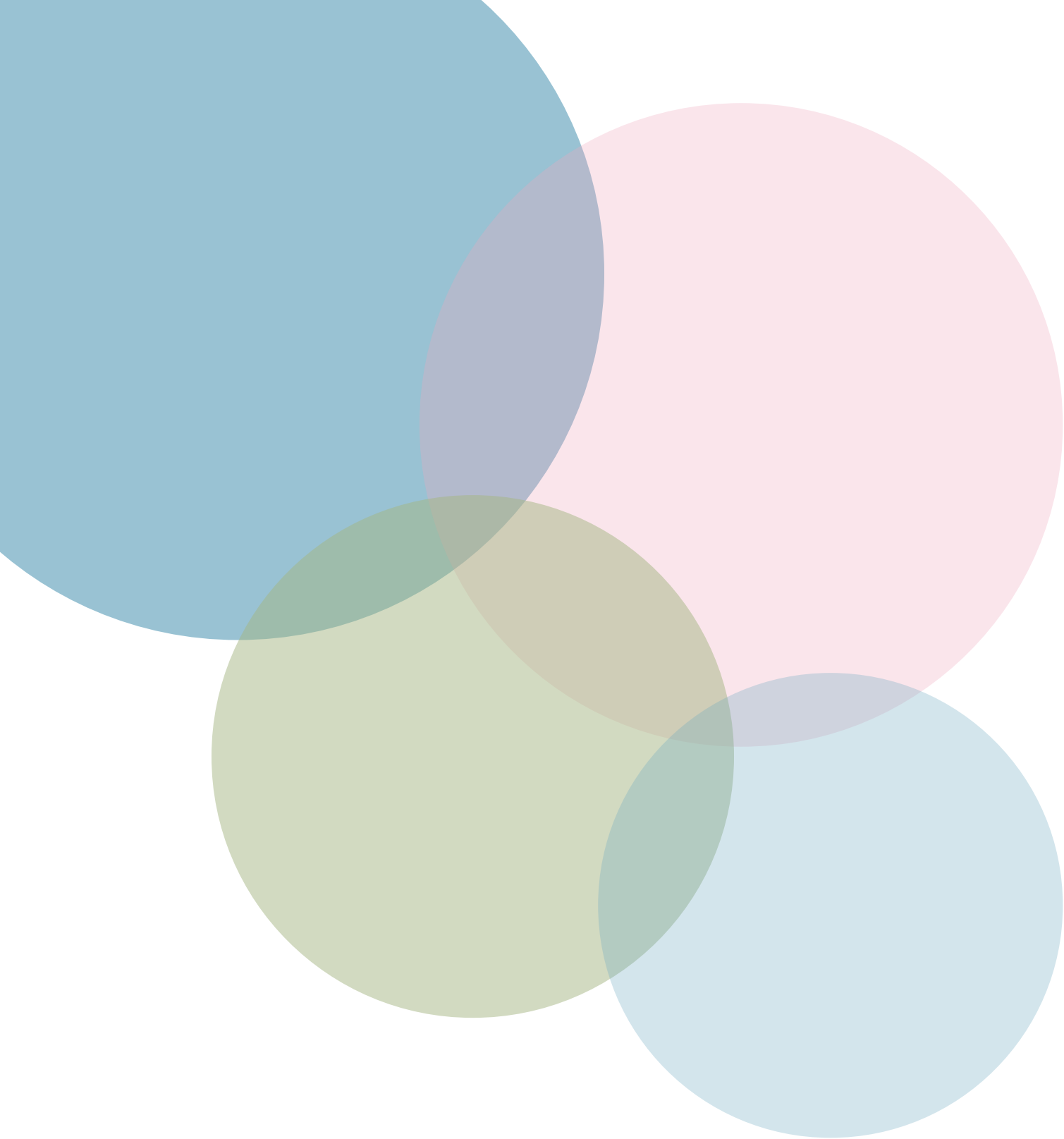
Mats Brantsberg, säkerhetschef, Örebro kommun

Mattias Hedengren, frivårdschef, Kriminalvården

Innehåll

Inledning	7
Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete	11
Utgångspunkter i arbetet	14
Agenda 2030	14
Jämställdhet och barnkonventionen	15
Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program	16
Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i Örebro län	17
Att arbeta kunskapsbaserat	17
Utvecklad samverkan	19
Minska motivationen att begå brott	22
Öka formell och informell kontroll	24
Minska tillgängligheten av lämpliga brottsobjekt	25
Samhällsråd T	26
Pågående arbete	27
Referenser	29

Inledning

Brottslighet och otrygghet medför många negativa konsekvenser, såväl för brottsoffer och gärningspersoner som för vårt län. För att bli bättre på att förebygga brott och öka tryggheten i länet har vi tagit fram denna regionala strategi. Utgångspunkten för strategin är regeringens skrivelse Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program (2016/17:126). Det övergripande syftet med det nationella programmet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Programmet ska bidra till att uppnå regeringens mål för kriminalpolitiken - att minska brottsligheten och öka tryggheten. Stor vikt läggs vid att de brottsförebyggande verksamheterna ska arbeta kunskapsbaserat.

Länsstyrelserna har sedan december 2016 ett uppdrag att samordna det regionala brottsförebyggande arbetet, enligt förordningen SFS 2016:1258 (Riksdagens webbplats, 2020). Länsstyrelsen ska bland annat skapa en förbättrad samverkan och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer och stödja kompetensutvecklingen i kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Både i det nationella brottsförebyggande programmet och i länsstyrelsernas uppdrag betonas att det finns många aktörer i samhället som kan göra skillnad. Polisen och kommuner har en nyckelroll, men såväl offentliga som privata aktörer och ideella sektorn kan bidra i det förebyggande arbetet. Aktörerna behöver arbeta tillsammans för att öka människors trygghet genom brottsförebyggande insatser.

För att Örebro län ska utvecklas inom det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet behövs en gemensam kraftsamling. Den regionala strategin är en överenskommelse mellan parterna i Samhällsråd T (Länsstyrelsen i Örebro, Region Örebro län, polisen, Örebro universitet och kommunrepresentanter från Kumla och Örebro) och Kriminalvården vilken ska fungera som en gemensam plattform för ett samlat agerande på länsnivå. Strategin kan även vara ett stöd och inspiration för det lokala arbetet. Med gemensamma insatser vill vi förstärka det förebyggande arbetet mot brott och verka för ökad trygghet för alla länets medborgare.

Syfte

Syftet med strategin är att förstärka det förebyggande arbetet mot brott och verka för ökad trygghet för alla länets medborgare. Vi vill tillsammans bli mer effektiva i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet och arbeta långsiktigt och strukturerat. Många insatser görs redan – men vi kan bli ännu bättre.

Samverkanspartner

En programförklaring för strategin togs fram i mars 2019 och skrevs under av parterna i Samhällsråd T och Kriminalvården. En arbetsgrupp bildades med representanter från respektive organisation. Arbetsgruppen som har varit med och bidragit i framtagandet av strategin består av följande: Ida Klingzell och Annika Borg, Länsstyrelsen i Örebro län, Henrik Andershed, Örebro universitet, Mats Brantsberg, Örebro kommun, Mattias Hedengren, Kriminalvården, Linnéa Hedkvist och Stefan Stjernström, Region Örebro län och Annika Laestadius och Patrik Vallin, Polisregion Bergslagen. Länsstyrelsen i Örebro har varit sammankallande till arbetsgruppsmötena.

Vision

Vår vision är ”**Tillsammans mot brott för ett tryggt Örebro län**”.

Tillsammans står för att vi inte på egen hand kan öka tryggheten och minska brottsligheten i länet. Arbetet behöver bedrivas brett. Myndigheter, landsting, kommuner, näringslivet och ideella sektorn behöver samarbeta för att vi ska nå framgång.

Mot brott står för att vi strävar efter ett samhälle utan brott och att ingen, varken unga eller vuxna ska begå eller drabbas av brott.

Ett tryggt Örebro län står för att ingen i länet ska känna otrygghet, och på grund av rädsla för brott, begränsa sig i sitt liv, genom att exempelvis inte våga vistas utomhus i sitt bostadsområde på dagtid eller kvällstid.

Med andra ord har Örebro län en nollvision mot brott och otrygghet.

Mål för att nå visionen

Det övergripande målet med det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet i Örebro län går i linje med visionen. Brottsligheten ska minska och tryggheten ska öka i länet. För att sträva mot visionen och för att uppnå det övergripande målet har följande strategier tagits fram för Örebro län.

- Att arbeta kunskapsbaserat med brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbete i samtliga kommuner i länet.
- Att arbeta med både social och situationell brottsprevention.
- Att utveckla samverkan inom det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet så att arbetet blir mer effektivt, strukturerat och långsiktigt.

I Samhällsråd T kommer det årligen tas fram en verksamhetsplan med planerade insatser som har utgångspunkt i strategin. Dessa insatser kommer handla om olika former av konkret stöd som vi kan erbjuda i länet. På lokal nivå behöver varje kommun i länet ta fram lokala lägesbilder och utifrån dessa planera och prioritera sin brottsförebyggande och trygghetsfrämjande verksamhet.

Period

Strategin gäller 2020–2025.

Implementering

För att det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet i länet ska bli långsiktigt och hållbart är en förutsättning att arbetet är strukturerat och att det finns styrdokument. Strategin inom det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet är ett styrdokument. Strategin skapar förutsättningar för ett samlat agerande på länsnivå. Den regionala strategin kommer implementeras i länet genom samverkan och nätverk, möten, konferenser samt kompetenshöjande insatser.

Uppföljning och utvärdering

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet ska kontinuerligt följas upp och utvärderas. Utgångspunkt för länets uppföljning av strategin är Brottsförebyggande rådets (Brå) årliga rapport om det brottsförebyggande arbetet i Sverige. Denna rapport är ett regeringsuppdrag och syfte är att beskriva det brottsförebyggande arbetet lokalt, regionalt och nationellt samt sammanfatta slutsatser och utvecklingsbehov.

Det är även viktigt att följa upp det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet genom statistik. Dels genom polisanmälda brott, dels genom trygghetsmätningar. Statistik kan inhämtas från exempelvis Brå och regionalt genom Region Örebro läns undersökningar som Liv hälsa och Liv hälsa ung. Statistiken för anmälda brott har sina begränsningar (Brå, 2006). Vissa brottstyper har stora mörkertal och vissa brott påverkas mycket av polisens satsningar samt att anmälningsbenägenheten kan variera. Därför är det även viktigt att mäta andra faktorer som upplevd trygghet och utsatthet för brott.

I Samhällsråd T kommer det årligen tas fram en verksamhetsplan med planerade insatser. Resultatet från genomförda insatser kommer att följas upp varje år och ligga till grund för den fortsatta planeringen. På lokal nivå behöver varje kommun i länet utifrån sina prioriteringar och mål följa upp och utvärdera de insatser som genomförts.

Förankring

Strategin har förankrats i Samhällsråd T och den fastställdes den 18 september 2020. Samhällsråd T är styrgrupp för strategin.

Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete

Det finns flera orsaker till att människor begår brott. Ofta finns det inget enkelt svar eller en teori som kan ge en fullständig förklaring. Vanligtvis är det flertalet faktorer som orsakar att människor begår brott snarare än en enskild faktor (Andershed & Andershed, 2019). För att komma åt brottslighetens grundorsaker handlar det ofta om att arbeta för god välfärd åt alla. Det kan vara att arbeta för jämlikhet och jämställdhet, mot skillnader och att identifiera vilka grupper behöver stöd. Av betydelse är trygga uppväxtvillkor, god utbildning och ett arbete. Det kan även vara god hälso- och sjukvård. Med andra ord, en brottsförebyggande effekt kan nås genom att öka jämlikheten och minska klyftorna i samhället. Viktigt att poängtera är att generella välfärdsinsatser ofta är indirekta och att det inte går att förebygga alla typer av brott med dessa insatser. Ibland kan det vara tillfället eller situationen som medför att en människa begår ett brott. Därför är det betydande att arbeta med välfärdsinsatser jämsides med mer direkta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser.

I länet samverkar vi kring välfärdsutveckling på flera sätt. Ett exempel är genom en unik konstruktion med särskilda folkhälsoteam inom kommunerna och ideella sektorn som arbetar utifrån långsiktiga folkhälsoöverenskommelser. I denna strategi kommer dock fokus framförallt att vara på direkta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser.

”Det är av betydelse att arbeta med välfärdsinsatser jämsides med mer direkta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande insatser.”

Definition av brottsförebyggande arbete och trygghet

Med brottsförebyggande arbete menas aktiviteter eller insatser som i första hand syftar till att förebygga brott och brottslighet. I denna strategi utgår vi från definitionen av brottsförebyggande arbete som används i boken Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete (Brå, 2020).

Något som syftar till att förhindra att människor begår brott, genom att försöka påverka antingen vissa omständigheter i en situation där brott riskerar att ske, eller vissa personers benägenhet (motivation) att begå brott.

Trygghet som begrepp innehåller flera aspekter. Trygghet kan handla om en människas upplevda känsla av säkerhet och tillit, men det kan även handla om en människas upplevda känsla av förutsägbarhet och kontroll (Brå, 2020). Med andra ord kan trygghet beskrivas som att känna sig säker och ha förmågan att kunna skydda sig från att utsättas för brott, både i sitt hem och i den offentliga miljön (Örebro universitet, 2016). Boverket (2019) har även tagit fram en definition av begreppet ”trygghet”:

Trygghet är den känsla som utlöses när individen tolkar en fysisk miljöns utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter, som med andra individers eller mediers beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer.

Olika kategorier av brottsförebyggande arbete

Det förebyggande arbetet brukar ofta kategoriseras på olika sätt. En vanlig utgångspunkt är situationell och social brottsprevention. **Situationell brottsprevention** riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås. Det kan exempelvis handla om kontroll och övervakning på en plats, eller att minska brottsobjektets tillgänglighet genom lås eller annat.

Inom **social brottsprevention** riktas insatser till att motverka att individer antingen börja begå brott i unga år, eller att motverka återfall i ny brottslighet efter avtjänat straff. Den sociala preventionen brukar delas in i olika nivåer: universell, selektiv och indikerad. Universell nivå är generella insatser riktade till alla. Ett exempel är information som vänder sig till alla kommuninvånare. När det gäller barn och unga kan universella insatser vara att rusta barnen inför framtiden. Exempel på sådana åtgärder kan vara ett effektivt och heltäckande föräldraskapsstöd, bra fritids- och kulturverksamheter, mödra- och barnhälsovård som är familjecentrerad, samordnat arbete för måluppfyllelse i skolan

och så vidare. Selektiv nivå är insatser riktade till en riskgrupp. Det kan vara åtgärder som är riktade till unga som bedömts vara i riskzon att utveckla kriminalitet. Indikerad nivå är insatser till individer som redan uppvisat tecken på kriminalitet. Ofta handlar det om åtgärder för att förebygga fortsatt kriminellt beteende. I det brottsförebyggande arbetet är det av betydelse att arbeta med både den situationella och den sociala brottspreventionen (Justitiedepartementet, 2017).

Risk- och skyddsfaktorer

Risk- och skyddsfaktorer kan både bidra till och motverka brottslighet. En riskfaktor är en egenskap, händelse, ett förhållande eller en process som ökar risken för ett visst beteende – i detta fall brottslighet. En skyddsfaktor i sin tur är en egenskap, händelse, ett förhållande eller en process som minskar risken för ett visst beteende – i detta fall brottslighet (se till exempel Andershed & Andershed, 2019; Socialstyrelsen, 2020).

Kunskaper om risk- och skyddsfaktor är därför av stor betydelse i det brottsförebyggande arbetet.

Forskningen har identifierat en lång lista av risk- och skyddsfaktorer. Dessa faktorer kan delas in på individnivå (som egenskaper och beteenden), familjenivå (som uppfostringsstrategier och relationer) och omgivningsnivå/närsamhället (som skolan och kamrater) (Andershed & Andershed, 2019; Socialstyrelsen, 2020).

Risk- och skyddsfaktorerna verkar ha ungefär samma effekt för båda könen, etniska grupper, kulturer och sociala klasser. Många av de risk- och skyddsfaktorer som identifierats är dessutom i stor omfattning samma för många problem. Exempelvis har det visat sig att det är i stort sett samma risk- och skyddsfaktorer för brott, psykisk ohälsa, alkohol och drogproblem (till exempel Wilson, Lipsey, & Soydan, 2003). Eftersom många risk- och skyddsfaktorer verkar vara de samma för olika risker så finns det en poäng i att jobba med dessa risk- och skyddsfaktorer för att förebygga flera olika typer av problem.

”Kunskaper om risk- och skyddsfaktor är av stor betydelse i det brottsförebyggande arbetet.”

Utgångspunkter i arbetet

Agenda 2030

Agenda 2030 är samlingsnamnet på de globala utvecklingsmål som har beslutats av Förenta nationerna (FN). Agenda 2030 har 17 mål och strategin har bäring på flera av dem, som mål 3, 5, och 16.

Mål 3 handlar bland annat om att alla människor ska kunna leva ett hälsosamt liv och att målsättningen är att både gamla och unga ska ha möjlighet till ett gott välbefinnande. Delmål 3.5 handlar exempelvis om att förebygga drog- och narkotikamissbruk samt ett skadligt alkoholmissbruk. Detta har bäring på det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet.

Mål 5 handlar om jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Delmål 5.2 handlar bland annat om att avskaffa och förebygga allt våld mot kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Även detta mål har bäring på det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet.

Mål 16 handlar bland annat om att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling och se till att alla har tillgång till rättvisa. Flera delmål har bäring på det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet. Delmål 16.1 handlar om att avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt och delmål 16.2 handlar om att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. Delmål 16.3 handlar om att främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa att alla har lika tillgång till rättvisa.

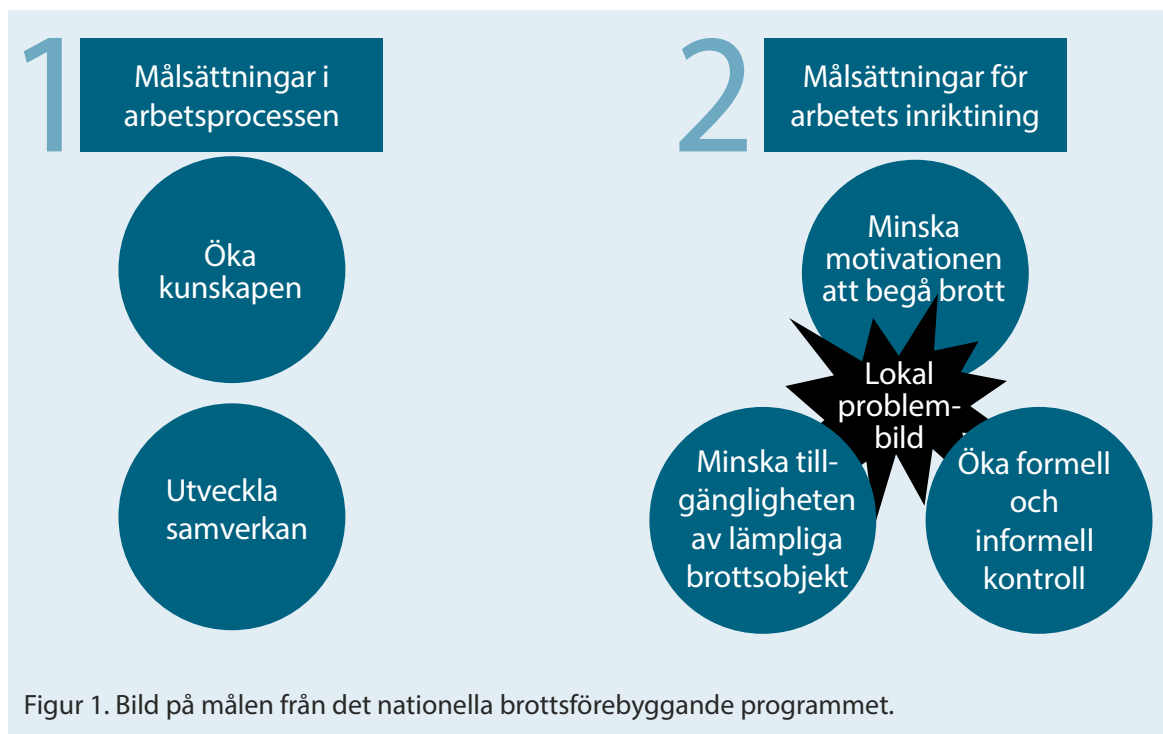
Jämställdhet och barnkonventionen

Olika människor utsätts för olika typer av brott och otryggheten i samhället är ojämnt fördelad i landet. Män står för en majoritet av alla brott jämfört med kvinnor. Exempelvis visar lagföringsstatistik som Brå tagit fram att män står för 83 procent av samtliga lagföringsbeslut och kvinnor för 17 procent. Fördelningen har varit likartad de senaste tio åren (Brå, 2019). Trygghetsmätningar visar gång på gång att kvinnor är mer otrygga än män. I nationella trygghetsundersökningen (NTU) visar det exempelvis att nästan varannan kvinna (45 procent) i åldern 20–24 år har, mycket ofta eller ganska ofta, tagit en annan väg på grund av oro för brott, jämfört med 14 procent av männen i samma åldersgrupp (NTU, 2019). Även i regionala undersökningar som exempelvis Liv hälsa och Liv hälsa ung bekräftas likande statistik. I Örebro län visar statistik att 42 procent av kvinnorna uppger att de ibland eller ofta avstår att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad jämfört med 11 procent av männen i åldern 18–84 år (Region Örebro län, 2017). I statistik från Liv hälsa ung visar det sig att andelen flickor som känner sig trygga ute på stan på allmän plats på kvällstid eller nattetid är mindre jämfört med pojkarna. Exempelvis i årskurs 2 på gymnasiet så visar statistiken att andelen flickor som känner sig trygga på stan på allmän plats på kvällstid eller nattetid är 53 procent jämfört med 84 procent av killarna (Region Örebro län, 2020).

FN:s konvention om barns rättigheter, även kallad barnkonventionen, införlivades i svensk lag den 1 januari 2020 (se prop. 2017/2018: 186). Intentionen är att stärka barns rättigheter och tydliggöra barn som rättighetsbärare. Konventionen medför att barns rättigheter måste beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Barn och unga både begår brott och blir utsatta för brott. I det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet behöver vi därför alltid utgå ifrån barns och ungas rättigheter.

Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program

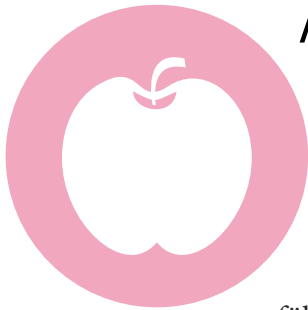
Den regionala strategin utgår från det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott. I programmet har regeringen identifierat två övergripande målområden: målsättningar i arbetsprocessen och målsättningar för arbetets riktning (se figur 1). Första målområdet handlar om att det brottsförebyggande arbetet behöver fokusera på ökad kunskap och samverkan för att kunna bedrivas effektivt. Det andra målområdet fokuserar på arbetets inriktning och innehåller delmål för åtgärder som kan vidtas mot individer eller mot situationer för att förhindra och förebygga brott. I den regionala strategin utgår vi från dessa mål, när vi formulerat hur arbetet med brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande sker i länet.

Figur 1. Bild på målen från det nationella brottsförebyggande programmet.

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i Örebro län

Att arbeta kunskapsbaserat

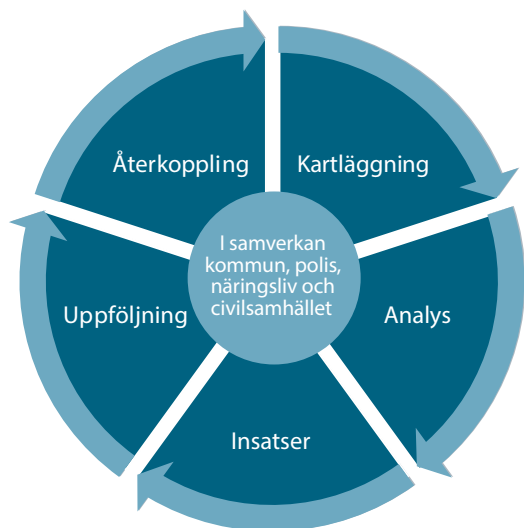
Att arbeta kunskapsbaserat är en grundförutsättning för att bedriva ett effektivt brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbete.

Kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete innebär att på ett strukturerat och systematiskt sätt kartlägga och analysera aktuella förutsättningar och förhållanden. Utifrån en kartläggning och en orsaksanalys kan relevanta åtgärder prioriteras och sättas in. Dessa åtgärder behöver sedan kontinuerligt följas upp och utvärderas. Det är även av stor betydelse att återkoppla.

Kommunikation är en viktig del i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Internt handlar det om att skapa motivation för arbetet och externt handlar det om att skapa förtroende för parterna. Det är av stor vikt att kontinuerligt informera hur det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet fortlöper och vilket resultat det ger, för att skapa engagemang och vilja att delta. På lokal nivå är det viktigt att nå ut med information till kommunens medborgare. Det kan exempelvis göras via polisens och kommunens webbplats, sociala medier eller andra informationsmedel.

” Att arbeta kunskapsbaserat är en grundförutsättning för att bedriva ett effektivt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete.”

Läs mer om den kunskapsbaserade processen i boken Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete (Brå, 2020) eller på Brå:s webbplats där det finns en digital version av boken <https://bra.se/forebygga-brott/samverkan.html>.

Figur 2. Processen för kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete.

Av vikt är att det finns en koppling mellan forskning och praktik. En central del i det kunskapsbaserade arbetet är att medvetet och systematiskt sträva efter att beakta bästa tillgängliga kunskap som forskningen tagit fram. Forskare kan stötta och bidra till exempelvis utvärderingar av insatser. De ger kunskap om vilka åtgärder som tenderar att fungera mot olika typer av problem.

I Örebro län finns ett nära samarbete med Örebro universitet i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. I länet ska den kunskap som finns omsättas till praktik. Det finns flera möjligheter till kompetenshöjande insatser i länet för kommunerna, polisen och till andra aktörer som arbetar inom området. Exempelvis samverkar Länsstyrelsen i Örebro län med Örebro universitet och erbjuder flera utbildningar i till exempel strukturerat brottsförebyggande arbete. För att ytterligare höja kunskapen och utveckla arbetet i Örebro län erbjuds metodstöd, mallar och handledning. Örebro universitet har tagit fram skriften Hur kan det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet konkret genomföras i samverkan på ett kunskapsbaserat sätt i en svensk kommun?. Skriften ger exempel på hur en kommun kan bygga upp sitt arbete på ett kunskapsbaserat sätt i samverkan med allt från vision till organisation (Andershed, 2020). Länsstyrelsen i Örebro län och Örebro universitet har även tagit fram metodstödet Att mäta trygghet lokalt. Varför och hur då? Stödet finns för att kunna genomföra tillförlitliga trygghetsmätningar på lokal nivå. Läs mer på www.oru.se/trygghet.

Utvecklad samverkan

En viktig faktor för långsiktigt och effektivt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete är utvecklad samverkan. Polisen och kommuner har en nyckelroll, men också andra aktörer i samhället, såväl offentliga som privata och ideella sektorn kan bidra i det förebyggande arbetet. Aktörerna behöver samverka för att förebygga brott och öka människors trygghet både genom social och situationell brottsprevention.

I Örebro län har samtliga kommuner ett lokalt brottsförebyggande råd, vilka har olika utformning och arbetar på olika sätt. Råden har en central roll för arbetet i kommunerna. För att utveckla dessa råd erbjuder Länsstyrelsen och Örebro universitet kompetenshöjande insatser, bland annat utbildning. Utbildningarnas syfte är att råden genom kunskapsbaserade arbetssätt ska bli mer effektiva i sitt brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet.

Samverkansöverenskommelser och medborgarlöften mellan kommun och polis finns också i länets kommuner. Om dessa är väl förankrade kan de vara bra verktyg i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Vid framtagande av en ny samverkansöverenskommelse så finns stöd i boken Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete (Brå, 2020 eller på Brå:s webbplats). Länsstyrelsen Skåne, polisen och kommunförbundet Skåne har under 2019 tagit fram Checklista för framtagande av överenskommelser om samverkan mellan kommun och polis som kan fungera som ett komplement till boken. Genom att arbeta kunskapsbaserat med samverkansavtalen och medborgarlöfena finns det god potential att utveckla det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet på lokalnivå.

Avgörande för att nå effekt är att det finns funktioner som håller ihop det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet på lokal nivå. Kommunerna och polisen har en central roll i det lokala brottsförebyggande arbetet. Kommunpolisens huvuduppdrag är att driva polismyndighetens brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete tillsammans med kommunen och övriga samhället. Kommunerna i sin tur kan bidra med viktiga insatser inom sina verksamheter. Stor del av kommunens brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete sker idag på frivillig basis. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska utreda och lämna förslag om hur kommunerna kan få ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete (Kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete Dir. 2019:94). Utredning ska vara klar i juni 2021. I Örebro län ser vi det som en stor fördel, fram tills att regeringens utredning kring kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbetet är klar, att

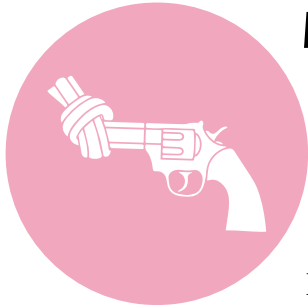
det finns motsvarande funktion hos kommunerna i form av en samordnare för det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet som har möjlighet att arbeta aktivt med frågorna på lokal nivå.

Flera kommuner i Sverige använder ett arbetssätt som kallas Effektiv samordning för trygghet (EST). Det innebär ett systematiskt, kunskapsbaserat arbete i samverkan mellan kommunen, polisen och ofta kommunala fastighetsbolag. Det kan även ske i samverkan med andra organisationer och aktörer som exempelvis förskola, skola och socialtjänst. I länet är det en del kommuner som redan idag använder arbetssättet och det är ett möjligt arbetssätt för att arbeta mer systematiskt och kunskapsbaserat med samverkan (Örebro universitetet, 2016).

I Örebro län finns utvecklad samverkan mellan olika aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Här är exempel på nätverk och samverkansgrupper:

- Nationellt brottsförebyggande nätverk: Deltagare är regionala brottsförebyggande samordnare på Länsstyrelsen, polisen och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Brå är sammankallande.
- Samhällsråd T: Samverkan inom det brottsförebyggande arbetet och ANDTS mellan Länsstyrelsen i Örebro län, Region Örebro län, Polisen, Örebro universitetet och representanter från länets kommuner. Läs mer under rubriken Samhällsråd T. Sammankallande är Länsstyrelsen i Örebro län.
- ORUKrimråd: Deltagare från Örebro universitet, centrala och lokala Brå, Örebro fastighetsbolag (ÖBO), Polisen, Region Örebro län, Kriminalvården, Länsstyrelsen och Stiftelsen Tryggare Sverige med flera. Sammankallande är Örebro universitet.
- Samverkan i G7: Samverkan mellan sju länsstyrelser i Mellansverige: Länsstyrelsen i Örebro län, Värmland, Dalarna, Västmanland, Uppsala, Södermanland, och Gävleborg. Sammankallande är regionala brottsförebyggande samordnare på länsstyrelserna som ingår i G7.
- Samverkan mellan Länsstyrelserna och polisen i polisregion Bergslagen: Samverkan kring brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete mellan regionala brottsförebyggande samordnare på länsstyrelserna i Örebro, Värmlands och Dalarnas län samt regional samordnare i polisregion Bergslagen. Sammankallande är Länsstyrelsen i Örebro län.

- Nätverk för mellanstora städer i sju län: Samverkan för brottsförebyggande samordnare, kommunpoliser och politiker i Mellansverige (mellanstora städer i Örebro, Värmlands, Dalarnas, Västmanlands, Uppsalas, Södermanlands, och Gävleborgs län). I Örebro län deltar Örebro. Sammankallande är Regionala brottsförebyggande samordnare på länsstyrelserna som ingår i G7.
- Nätverk för Små kommuner i Örebro och Värmlands län: Samverkan för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel-samordnare (ANDTS) och brottsförebyggande samordnare, polisen och politiker i Örebro och Värmlands län. Sammankallande ANDTS-samordnare och regionala brottsförebyggande samordnare på länsstyrelserna i Värmlands och Örebro län.
- ANDTS, brottsförebyggande arbete och tillsyns försommar- och julmöten: Nätverk för tobakshandläggare, alkoholhandläggare, ANDTS- samordnare, brottsförebyggande samordnare, polis, åklagare och Skatteverket. Sammankallande ANDTS-samordnare, Regionala brottsförebyggande samordnare och tillsynshandläggare på Länsstyrelsen i Örebro län.
- LänsBrå i Örebro län: Samverkan för länets kommunala brottsförebyggande samordnare och kommunpoliser från länet. Sammankallande är regional brottsförebyggande samordnare på Länsstyrelsen i Örebro län.
- Kommunpolissamverkan i polisregion Bergslagen. Sammankallande är regional brottsförebyggande samordnare polisregion Bergslagen.
- Lokala brottsförebyggande råd: Finns i länets samtliga kommuner. Rådets sammansättning varierar mellan kommunerna. Polisen medverkar i alla lokala brottsförebyggande råd. I flera råd medverkar också socialförvaltningen, barn och utbildningsförvaltningen, kommunens säkerhetsansvariga samt kommunpolitiker. I en del av dessa råd ingår även det lokala näringslivet och representanter från civilsamhället. Sammankallande är respektive kommun.

Minska motivationen att begå brott

Forskningen visar att tidigt normbrytande och kriminellt handlande ökar risken för att utveckla ett långvarigt kriminellt beteende (se t. ex. Andershed & Andershed, 2019; Kim-Cohen et al., 2003). Tidiga insatser riktade till barn och unga lönar sig därför på många sätt. Det är viktigt att prioritera barn och unga tidigt så risken att de hamnar i ett livslångt kriminellt beteende minskar.

Personer som upprepade gånger begår brott står för en relativt stor andel av den totala brottsligheten i samhället. Insatser för att förebygga återfall är därför en central del av det brottsförebyggande arbetet. Ett väl fungerande arbete för att slussa in dem som avtjänat ett fängelsestraff är därmed viktigt för att minska brottsligheten. Vidare är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet också att erbjuda personer som är kopplade till kriminella eller extremistiska grupperingar stöd och hjälp med att lämna grupperingen och sin kriminella livsstil. Som en del av regeringens 34-punktprogram mot gängkriminalitet ska Kriminalvården, Polisen, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen ta fram ett nationellt avhopparprogram som ska förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminalitet eller våldsbejakande extremistiska miljöer. Programmet ska vara klart i december. Länsstyrelsen har också fått ett nytt uppdrag att på regional nivå samordna avhopparverksamheten. I uppdraget ingår att samordna kommunernas arbete med avhoppare och avhopparverksamheter, samverka med civilsamhället samt att skapa nätverk och forum för kunskaps- och informationsutbyte mellan kommunerna. Länsstyrelserna ska också samordna verksamheten inom Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. I Örebro län finns flera verksamheter som arbetar med att förebygga brottsbenägenheten hos en person, som exempelvis:

- Föräldraskapsstöd (Region Örebro län och kommun).
- Familjecentrerade hembesök av barnavårdscentraler (BVC) och socialtjänsten (Region Örebro län och kommun).
- Fältassistenter (kommun).
- Skolan har möjlighet att skapa trygga miljöer, arbeta med exempelvis våldsförebyggande arbete, mobbning och diskriminering (kommun).
- Tillsammans för alla barns bästa (TABB) arbetar med tidiga insatser för barns psykiska hälsa. Samverka mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård (Region Örebro län och kommun).

- Samverkan mot alkohol och droger i trafiken (SMADIT) (polis, kommun, Region Örebro län, transportstyrelse, kriminalvård och frivård och Länsstyrelsen i Örebro län).
- Länsamverkan mot dopning, PRODIS, 100 % ren hårdträning (Länsstyrelsen i Örebro län, polis, Region Örebro län, RF SISU och kommun).
- Sociala insatsgrupper (polis och kommun).
- Maria ungdom (Region Örebro län).
- Medling (kommun).
- Avhopparverksamhet (polis, socialtjänst och kriminalvård).
- Verksamhet för de som vill lämna våldsbejakande extremism och extrema rörelser (polis, kommun och trossamfund).
- Minska risken för återfall (kriminalvård).
- Förebyggande åtgärder för våldsutövare (Region Örebro län och socialtjänst).

Öka formell och informell kontroll

För att förebygga brott är det av betydelse att öka kontrollen. Den ökade kontrollen kan ske både informellt (som föräldrar, lärare eller människor i närområdet) och formellt (som polis, väktare, vakter och polisvolontärer). Fler behöver engagera sig för att öka upptäcktsrisken och stärka kontrollen. Tillsammans är det möjligt att förebygga brottslighet och öka tryggheten.

Tekniska lösningar som övervakningskameror kan fungera som ett komplement för ökad kontroll. Innan sådana lösningar används är det viktigt att en orsaksanalys av den brottsutsatta platsen genomförs. Det kan finnas andra insatser eller åtgärder som skulle ge bättre effekt.

I Örebro län vill vi att fler vara involverade i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet för att vi ska nå effekt. För att involvera fler behöver dessa grupper få mer kunskap och veta vad de kan göra för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

" Flera behöver involveras i det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet."

Minska tillgängligheten av lämpliga brottsobjekt

Ett sätt att förebygga och försvåra möjligheten att begå ett brott är att begränsa tillgängligheten till ”lämpliga” brottsobjekt. Det vara att göra en plats mindre attraktiv för att utföra brott. Ett annat sätt är att öka medvetenheten hos aktörer som hanterar stöldbegärliga objekt. Ett tredje sätt är att genomföra förebyggande insatser inom verksamheter med hög risk för brottslighet. Stiftelsen Tryggare Sverige har tagit fram handboken

BoTryggt 2030 för planering av säkra och trygga livsmiljöer. Den ger ett konkret stöd för hur kommuner kan bygga bort brottslighet och bygga in tryggheten genom utformning av den fysiska miljön. Mer information finns på botryggt.se.

I Örebro län vill vi att de brottsförebyggande och trygghetsfrämjande aspekterna beaktas i högre utsträckning i exempelvis bostadsbyggande, ombyggnationer och i fysisk planering. Det är även viktigt att öka medvetenheten och kunskapen hos aktörer inom näringslivet, företag och samhällsplanerare om såväl social som situationell brottsprevention.

”Bygg bort brottslighet och bygg in trygghet.”

Samhällsråd T

Organisation för samverkan

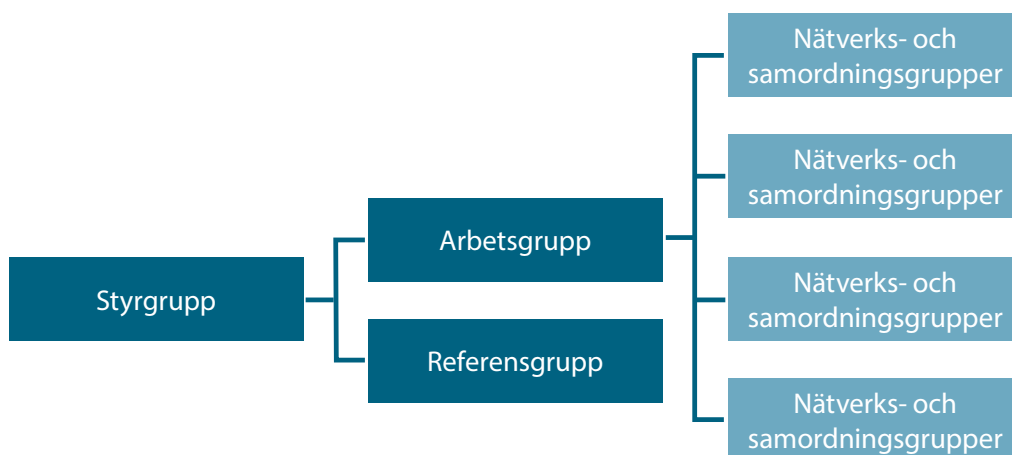
Samverkan för arbetet inom brottsförebyggande och ANDTS i Örebro län sker i Samhällsråd T. Rådets arbete organiseras på följande sätt:

Samhällsråd T består av landshövding, polisområdeschef, regiondirektör, representant från Örebro universitet samt två representanter för länets tolv kommuner. Möten sker två gånger per halvår.

Arbetsgruppen består av enhetschefer eller motsvarande i respektive organisation, universitetet representeras av en professor. Arbetsgruppen bereder Samhällsråd T:s möten och träffas två gånger per halvår.

Referensgruppen består av representanter från respektive kommunstyrelse, regionstyrelse samt ideella organisationer på länsnivå. I gruppen förankras länets arbete inom brottsförebyggande ANDTS. Gruppen träffas ungefär en gång per år eller vid behov.

Nätverkssamordningsgrupper består av olika nätverk i länet. Det finns exempelvis en nätverksgrupp för länets kommuners brottsförebyggande samordnare, kontaktpersoner och kommunpolisier. Dessa nätverk kan förändras utifrån behov och verksamhetsriktning. Gemensamt för dessa grupper är att arbetet sker i samverkan.

Pågående arbete

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet har flera kopplingar andra sakområden, som förebyggande ANDTS, jämställdhet, mäns våld mot kvinnor, mänskliga rättigheter och föräldraskapsstöd för att nämna några.

Nationellt finns det flera målsättningar, strategier och dokument som också är nära kopplade till det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. Exempel är:

- Nationell brottsförebyggande strategi för polisen. Nationella operativa avdelningen (NOA) på polisen tar fram en nationell strategi för det brottsförebyggande arbetet. Pågående process. Beräknas vara klar under 2021.
- Nationell ANDT strategi 2016–2020.
- Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som kom 2016.
- En nationell strategi för ett stärkt föräldraskap 2018–2021.

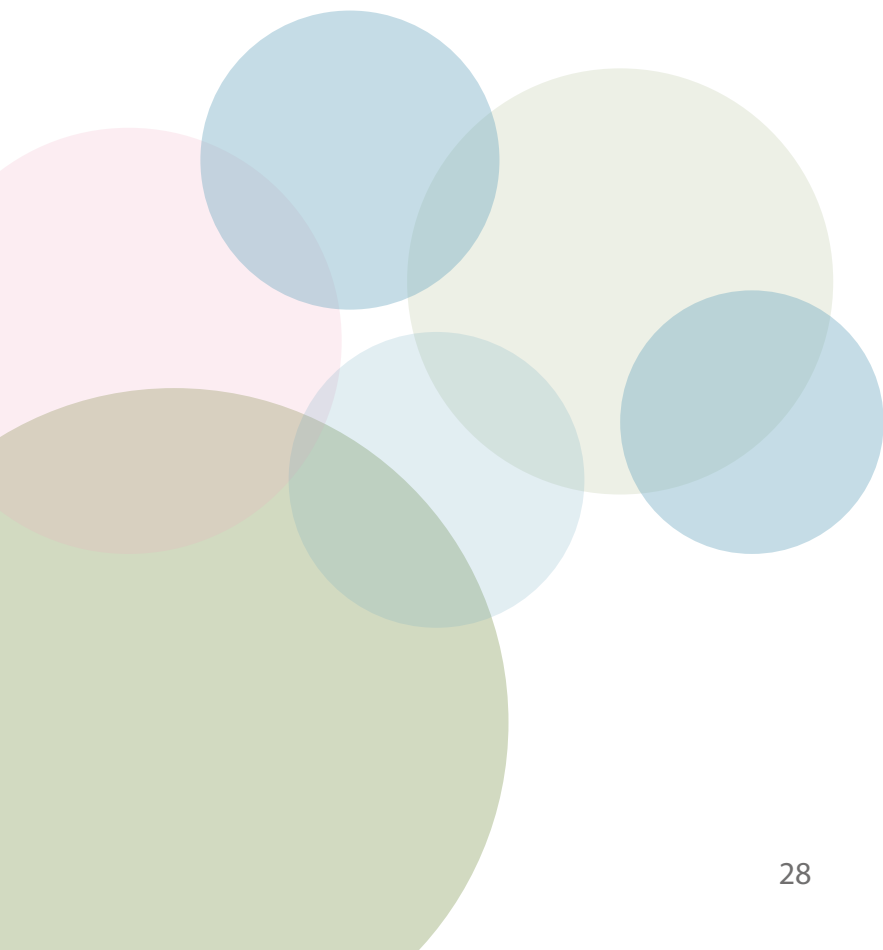
På regional nivå pågår även ett brett arbete inom flera sakområden som är nära kopplade till det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet. I länet finns det olika strategier, handlingsplaner och processer som har bäring på arbetet. Exempelvis:

- Tillväxt och hållbar utveckling i Örebro län Regional utvecklingsstrategi 2018–2030. Inom hälsofrämjande arbete och hälso- och sjukvård finns tre handlingsplaner: God jämlik och jämställd hälsa, Social välfärd och Sammanhållen vård och omsorg där de två första har stor bäring på brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet.
- ANDT strategi för Örebro län 2017–2021
- Örebro läns strategi för jämställdhet 2017–2020
- Länsstyrelsens handlingsplan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i Örebro län 2019–2020.

Samverkan mellan brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete och ANDTS i Örebro län

Det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet är nära kopplat till ANDTS. Förebyggande arbete inom båda sakområdena har stor inverkan på brottsligheten och tryggheten.

I Samhällsråd T inkluderas båda sakområdena eftersom samverkan mellan dessa är avgörande för ett tryggt Örebro län. Att samverka mellan dessa sakområden gagnar det förebyggande arbetet i länet.

Referenser

Andershed, H. (2020). Hur kan det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet konkret genomföras i samverkan på ett kunskapsbaserat sätt i en svensk kommun? Örebro universitet.

Andershed, A-K. & Andershed, H. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-2-6577.pdf>

Boverket (2019). Brottsförebyggande och trygghetsfrämjande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen. Rapport 2019:20. Boverket – Myndigheten för samhällsplanering, byggnader och boende. <https://www.boverket.se/contentassets/37fed9b575d846c1bcdd3bdfb2db47f9/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-perspektiv-och-atgarder.pdf>

Brottsförebyggande rådet (2006). Konsten att läsa statistik om brott. 2006:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2019) Kriminalstatistik 2018 Personer lagförda för brott. Slutlig statistik. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2020) Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete. Tredje upplagan. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://www.bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306c174/1600934264560/2020_Samverkan_i_lokalt_brottsforebyggande_arbete.pdf

Justitiedepartementet (2017) Tillsammans mot brott. Ett nationellt brottsförebyggande program (skr. 2016/17:126). <https://www.regeringen.se/49550c/contentassets/d0b212f61d0d49828e5e257f47e892ad/tillsammans-mot-brott---ett-nationellt-brottsforebyggande-program-skr.-201617126>

Kim-Cohen, J., Caspi, A., Moffitt, T. E., Harrington, H., Milne, B. J., & Poulton, R. (2003). Prior juvenile diagnoses in adults with mental disorder: developmental follow-back of a prospective longitudinal cohort. *Archives of General Psychiatry*, 60, 709–717.

- Nationella trygghetsundersökningen (2019). Rapport 2019:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70ec536d/1586336285308/2019_11_Nationella_trygghetsundersokningen_2019.pdf
- Region Örebro län (2017). Resultat Liv & hälsa 2017. https://www.regionorebrolan.se/sv/Halsa-och-varld/Folkhalsa/Folkhalsan-i-siffror/Liv-och-halsa-vuxen/Loh_resultat_2017/.
- Region Örebro län (2020) Resultat Liv & hälsa ung 2020. <https://www.regionorebrolan.se/livohalsaung2020>.
- Riksdagens webbplats (2020). Riksdagen. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20161258-om-regional-samordning_sfs-2016-1258
- Socialstyrelsen (2020) Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende. Kunskapsstöd för socialtjänsten. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2020-2-6597.pdf>
- Wilson, S., Lipsey, M., & Soydan, H. (2003). Are Mainstream Programs for Juvenile Delinquency Less Effective With Minority Youth Than Majority Youth? A Meta-Analysis of Outcomes Research. *Research on Social Work Practice*, 13(1), 3-26.
- Örebro universitet (2016) Effektiv samordning för trygghet. Örebro: Örebro universitet. http://tryggaorebro.se/wp-content/uploads/2016/01/JPS_Handbok_MH_A4_Slutfile_2801_16.pdf
- Örebro universitet (2019) Att mäta trygghet lokalt. Varför och hur då? Örebro: Örebro universitet. <https://www.oru.se/contentassets/b0b6c0e14bb9424fb64025f8fe0f7df1/att-mata-trygghet-lokalt-version-1.0--200102.pdf>

Ljusnarsberg

Hällefors

Lindesberg

Nora

Karlskoga

Örebro

Degerfors

Lekeberg

Kumla

Hallsberg

Laxå

Askersund

Länsstyrelsen
Örebro län

Strategin är framtagen i samarbete med:

Kriminalvården

Polisen

Region Örebro län

ÖREBRO

Kumla kommun

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro